

han vil have den Meilighed at erindre sig denne Paragraf, vil han ogsaa deri kunne se en Grund til Modstanden mod det foreliggende Lovforslag.

Naberg: Da jeg er saa ubelig at skulle have Ordet, efter at Mødet har været saa længe, er jeg nødt til at indskrænke mig til det mindst Mulige. Det lader næsten til, at denne Sags Behandling er kommen ind i et nyt Spor, idet man væsentlig behandler det Spørgsmaal, om man skal stemme imod Lovforslagets Dvergang til anden Behandling eller ikke. Jeg kan ikke negte, at det har ogsaa i Grunden overrasket mig noget, at man har troet dette rigtig overfor denne Sag, thi selv om der i Lovforslaget, som det foreligger, er Et og Andet eller flere Ting, som man ikke synes om og ikke kan billige, forekommer det mig, at der er forskjellige Ting — og det have ogsaa de foregaaende Talere, deriblandt de, der have erklæret sig imod Forslaget, indrømmet. — Som man maa anse for at være rigtig og godt. En Ting er man, forsaavidt jeg har forstået det, fra alle Sider enig om, og det er, at der er Trang til en Omordning af vort Folkeeffskolevæsen, og at Almue- eller om man vil, Folkeoplysningen i det Hele ikke staar paa et saadant Standpunkt, som man kan anse for tidsvarende, dette have dog saa godt som alle de, der have haft Ordet, enstemmig udtalt. Det forekommer mig, at naar man er enig derom, er det en egen Maade, man opfatter Behandlingen af denne Sag paa, naar man vil negte at gaa ind paa en videre Behandling deraf. Thi selv om man vil lægge noget helt Andet ind i Lovforslaget end det, der ligger for, selv om man har andre Meninger om en Ordning af Almueffskolevæsenet end de, der her tilsigtes gennemførte, forekommer det mig dog, at man i det Mindste maa lade disse Raader komme frem; men det er endnu ikke sket. Jeg har ikke hørt en eneste virkelig Antydning af, paa hvilken Maade man mener, at vort Almue- og Folkeeffskolevæsen egentlig skal ordnes. Man er i Almindelighed tilbøjelig til at rive ned paa det Bestaaende — de Mangler, der skæde derved, ere i Grunden ikke saa vanskelige at se, — men til at sætte Noget i Stedet, som maa erkjendes at være virkelig godt og bedre end det, man har, har jeg næsten ikke hørt nogen Antydning. Thi at vi nu skulde være komne saa vidt, at man kunde harsere vor Folkeoplysning alene paa Folkeeffskolerne og Frikolerne, kan jeg dog ikke tro, at Noget for Alvor mener. Jeg antager, at vi sandsynligvis nok kunne komme dertil; men jeg tror ikke, at Tiden dertil endnu er kommen. Jeg tror ikke, at Udviklingen er kommen saa vidt, at vi i det Hele kunne berolige os med den Almue-Dplysning, som derigjennem kunde fremkomme. Sandsen for at skaffe sig Dplysning har desværre ikke saaledes gennemtrængt Befolkningen i dens Helhed, at man kan staa sig til No derved. Det gjorde mig derfor især meget ondt ved Begyndelsen af Forhand-

lingen igaar at høre, at den ærede Rigsdagsmand for Ribe Amts 4de Valgkreds (Lernansen), om hvem jeg veed, at han med stor Alvor betragter denne Sag, saa afgjort erklærede sig mod det foreliggende Forslag, at han tror det rigtigst allerede at stemme mod Lovforslagets Dvergang til anden Behandling; thi jeg antager som sagt nok, at vi med Tiden kunne komme dertil, at vor Folkeoplysning kan tilveiebringes gennem Folkeeffskolerne og hvad man uegentlig kalder Frikoler — thi det er jo Betalingsffskoler — men jeg tror dog, at det maa indrømmes, at endnu er Tiden ikke kommen dertil. Den Ordning, vi for Diebliffet have af vort Almueffskolevæsen, er jo den, der er grundet paa Anordningen af 29de Juli 1814. Det er udtalt her i Dag af det ærede Medlem for Veile Amts 3die Valgkreds (Th. Nielsen), at den passede for sin Tid; og det gjorde den ganske vist ogsaa, thi den bragte vor Almueoplysning et stort og mægtigt Skridt fremad og har i den Henseende gjort overmaade megen Nytte og Gavn. Jeg tror heller ikke at sige for meget, naar jeg udtaler, at den for sin Tid var et Monsterværk. Det er ganske vist, at den ikke kan vedblive at være tidsvarende, thi den Bevægelse, der foregik i 1848, og som bragte os en saa almindelig politisk Frihed og Lighed, gjorde det nødvendigt, at vi absolut maatte gaa et Skridt videre, end vi allerede da vare naaede til med vor Folkeoplysning. Der blev ogsaa den Gang gjort flere alvorlige Forsøg paa at gennemføre en Reform i Almueffskolevæsenet; men det lykkedes ikke. Man kom ikke videre end til Loven af 8de Marts 1856, og denne Lov, som ganske vist ogsaa har haft sin Betydning for Almueffskolen, gik dog væsentlig ud paa at forbedre Lærereens Raar, foruden at den indførte en forandret Ral-delsesmaade for disse, hvorved der ogsaa efter min Mening skæde Mangler. Videre kom man ikke, og man er desværre ikke kommen videre endnu. Man har ikke faaet indført nogen egentlig Reform i vort Almueffskolevæsen, og jeg tror, at man med Betagelse maa sige, at den egentlige Dplysning ved selve Almueffskolen er ikke gaaet fremad siden 1848. At Udviklingen i det Hele er gaaet fremad, skyldes andre Omstændigheder og ikke selve Almueffskolen. Det forekommer mig derfor, at naar det Grundlag, paa hvilket man nærmest dengang tænkte at reformere, nemlig Anordningen af 29de Juli 1814, dengang maatte anses for et brugbart Grundlag for en Reform, og det maa erkjendes, at vi med Henyn til selve Almue- eller Folkeoplysningen ikke ere komne synderlig videre end den Gang, maa det samme Grundlag endnu kunne være brugbart i denne Retning. Jeg tror derfor, at det fortjener at paaståes, at et Forslag til en Omordning deraf er fremkommet. Om ogsaa Lovforslaget i denne Skikkelse kan have forskjellige Bestemmelser, som man ikke synes om, ere dog Grundtrækkene heri efter min Mening rigtige. Det forekommer mig derfor ogsaa, at man i